Bors»-a vegyest közöl hazai és külföldi anekdotákat.

A műfaj kedveltsége meghozza az idevágó anyag elkülönítését. Mátyás Florián (1858) már Keleti adomák-at ad ki, Győrffy István Garabonciás diák-ja (1878) ezernyi iskolai élccel akarja megnevettetni az olvasókat; Csukássi József a magyar klérusra vonatkozókat gyűjti egybe (1879), Toldy István a Menyecskék könyvé-ben sikamlós területre lép (1886), Szőcs Pál az Andrássy-adomákat (1890), Mátyás Sándor (1891). a Székely humor-t aknázza ki, mások a Deák-adomákat, továbbá felekezeti vagy foglalkozási ág szerint csoportosítottakat tesznek közzé. 1887-ben jelent meg Gracza György Nevető Magyarország-a két kötetben, az első nagyobbszabású gyűjtemény Tóth Béla Magyar anekdotakincs-e előtt.

A századforduló óta még több ily kedvderítőül szánt könyv jelent meg, s keletük annál nagyobb volt, mert egyik-másiknak egybeállítója már eleve jeles adomázó hírében állott (Eötvös Károly, Kenedy Géza, Mikszáth Kálmán, Szabó Endre). Förster Aurél sem szorul különösebb bemutatásra. Érdemes közéleti mult áll mögötte s úgylátszik, a Gondviselés oly egészséges lelkialkattal áldotta meg, hogy az utóbbi évek sokféle megpróbáltatásai még hetvennégyéves korára sem fosztották meg jó kedélyétől.

Éles szemeivel sok furcsaságot, félszeg helyzetet, mosolyra késztő jelenséget figyelt meg az életben, kitünő memóriája ezeket megőrizte, hallgatói szívesen fogadták s ennek köszönhető, hogy az előszó útján részben már ismert tréfás eseteket szélesebb körök számára is hozzáférhetővé tette. Ez anekdoták szereplői a háborút megelőző ötven év magyar társadalmának neves és névtelen alakjai (Deák F. és más politikusok, papok, katonák, vidéki urak és egyéb rendűek), akik közül természetesen nem hiányoznak a zsidók sem. Jóízű, változatos, ötletes apróságok ezek az adomák s a szerző vonzó előadásában egytől-egyig hatásosak.

A vidám kis könyvet az első kötet sikerére utaló Előszó vezeti be, melyben a nemrég tragikus hirtelenséggel elhúnyt Győry Lórándnak Förster Aurélhoz intézett verses üdvözlete és Herczeg Ferencnek néhány soros, meleghangú köszönőlevele olvasható. Ennek egyik mondata egyszersmind bírálata az új anekdotáknak: «Nemcsak nagyon mulatságos könyv, de korfestő értéke is igen nagy».

A kedves gyüjteménynek sajátságosan egyéni színt ad az a körülmény, hogy benne a szerző egyes esetek során önmagáról is megemlékezik. Álljon itt mutatóba némi rövidítéssel egy ilyen anekdotája: «Förster Aurél — szokás szerint — hosszú időn át tartotta vidám szóval a társaságot. Egyszer csak hozzá fordul főtisztelendő Farkas atya:

— Kedves öcsém, ha már ilyen jóízű magyar ember, minek magának az a német név?

Förster Aurél így adta meg a magyarázatot: — Főtisztelendő uram! Kíváló kálvinista pap Széll Dániel Hódmezővásárhelyen. (A fia Farkas, a debreceni táblának lett később a tanácselnöke.) Mikor a hódmezővásárhelyi egyházfi keresztelőre vitte újszülött gyermekét, a kissé siketes Széll Dániel megkérdezte:

— Mi lesz a neve, fiam?

— Rauka (Róka), nagytiszteletű uram!

A nagytiszteletű úr meghökkent:

— Rókát hallok, fiam! Jól hallok-e?

— Jól, jól nagytiszteletű uram!

— De minek adsz te ilyen furcsa nevet a fiadnak?

— Már én úgy gondoltam, nagytiszteletű uram — sóhajtott fel az egyházfi, — hogy nagytiszteletű uram állásbeli módos ember. Hát ha nagytiszteletű úr fiának jó volt a Farkas, az enyémnek elég lesz a Róka is.

Amikor idáig ért Förster Aurél, rámosolygott főtisztelendő Farkas piarista atyára, miközben a jelenvolt Hermann Ottóra mutatott: Hát ha Hermann Ottó megtarthatja a maga nevét, már én is csak megtartom a magamét».

Baros Gyula.

Voggenreiter-kiadványok. Külföldön mostanában sokfelé jelennek meg magyar könyvek, de sajnos, nem mindig van bennük köszönet. Egy kissé emlékeztetnek a vadon termő virágokra; akadnak köztük szemrevalók is, ezek azonban néha alig látszanak a sok gyomtól. Egyszóval észre lehet venni rajtuk a gondozó kéz hiányát.

A berlini Voggenreiter-cég magyar osztályának kiadványai nem esnek ily kifogás alá, közülük még az igénytelenebbek is azt mutatják, hogy a vállalat intézői tisztában vannak az irodalmiság követelményeivel. E sorozatból újabban több kötet jelent meg. Egri

Viktor könyve *(Pierre találkozása)* nyolc elbeszélést foglal magában. Az író komoly megindultsággal szemléli az élet jelenségeit. Témáin és előadásmódján meglátszik, hogy megfigyelései közül nem annyira a külső valóságok, hanem inkább a mögöttük rejtőző mélyebb vonatkozások érdeklik *(Őszi délután)*. Tárgyköre nem nélkülözi a változatosságot, szemléletmódjának sajátszerűsége azonban legtöbbször biztosítja a hangulategységet. A multba vetített vázlatos képekben épúgy, mint a határozatlanul lokalizált jelenkori vidéki történetekben belső valószerűségre törekszik. A kötet hatása nem a stílművészet csillogásán, hanem a közlési mód kiforrott tárgyszerűségén alapul.

Toma István elbeszélései *(Kálváriázok)* tárgyát nagyrészt a sorstól kemény próbára tett emberek életéből veszi. Az ihletösztönt e novellákban mély emberi részvét szolgáltatja, néhol a háborús évek nyomorúságainak visszhangjaként, vagy általában az egyszerű lelkek tévelygései láttára. A borús életszemlélet felhői közül azonban megnyugtatóan csillan át egy egészséges lelkiség bizalma, mely a részletek során határozottabb formát is ölt *(Az élet mindent eligazít)*. A kellemes olvasmányként ható elbeszélések alakjai, helyzetei és előadása ízléstől vezetett tollra vallanak.

A harmadik kiadvány Lagerlöf Zelma *Kél Krisztus-legendá*-ját nyujtja Leffler Béla sikerült fordításában. Az egyik elbeszélés («A betlehemi gyermekek») a kisded Jézus csodás menekülését mondja el a Heródes nevéhez fűződő mészárlásból; a másik pedig *Szent Veronika kendőjé*-nek történetét Tibérius császárral és környezetével hozza kapcsolatba. E jó magyar nyelven tolmácsolt két szép mű bizonyára nagy gyönyörűségére lesz a világhírű svéd írónő itthoni híveinek.

Kiss József jezsuita atya *A kereszt apródjai* című háromfelvonásos ifjúsági színműve nemes célzatával (a hithűség s az áldozatkészség erényeinek ápolása) jól illeszkedik a szóbanforgó hasznos vállalat szelleméhez. A mű szerzője oly szöveget óhajtott adni, mely alkalmat nyujtson az ifjúságnak a nyilvánosság előtti fellépés gyakorlására. E cél szolgálatában a kis darab végén még a rendezésre vonatkozó utasításokat is talál az ifjú olvasó.

Bárd Oszkár négy képre oszló «Komédiá»-ja, *A taposó malom* «meglátásszerű» témát sejtet, de kevés drámai készséggel. A hisztérikus író, a színésznő feleség s a zavarosban halászni óhajtó dramaturg története sokkal elcsépeltebb, semhogy különösebb művészi eszközök híján hatni tudna. E darabnak még egy kissé érnie kellett volna, hogy elég erővel érzékítse meg a szerző mondanivalóját. *V. M.*

Flaubert és Gide magyarul. (Gustave Flaubert: Érzelmek iskolája, Genius; André Gide: Meztelen, Franklin.)

Gyergyai (Szegő) Albert nehéz munkát végzett, Flaubert *Éducation sentimentale*jának lefordításával. Ez a gigászi arányú könyv Flaubertnek életében sem sok sikert hozott és ma is csak a beavatottak élvezik a roppant alkotás mély filozófiáját és rejtett művészi-ségét.

Flaubert a második romantikus nemzedéken mutatja be elcsüggesztő világnézetét: miként törik meg minden ideális lendület az ember veleszületett gyengeségén; Frédéric újra meg újra visszacsukló szerelme, Deslauriers belső ellenmondásra épített lázas politikai tevékenysége, a megbízhatatlan lump Arnoux üzleti vállalkozásai mind félemberekre vallanak és mind csak ugyanannak a tételnek más és más példái: az ember, vagy legalább is Flaubert nemzedékének embere képtelen arra, hogy egyenesen felfelé törjön, amire pedig a romantikus világnézet *(Éducation sentimentale)* állandóan ösztönzi, hajtja.

A legtöbb nagy művészi alkotás alapeszméjében megtaláljuk az ember ideális törekvésének keserves küzdelmét veleszületett anyagi gyarlóságával. Faust küzdelmei, Don Quixote szélmalomharca, Michel Angelo vonagló rabszolgái, Beethoven ötödik és kilencedik szimfóniája mind ugyanezt a tragikus gondolatot fejezik ki, más és más eszközökkel. Flaubert annyiban tér el tőlük, hogy nála nem *a hős* törekszik az ideálra, hanem egy egész nemzedék s az ő realista műszemléletének jobban megfelel ez a téma, mert ezzel bebizonyíthatja, hogy tulajdonképen *hős nincs*.

Hős nincs; ez a tétel megmagyarázhatja az *Education sentimentale* látszólagos szerkezetlenségét, egységhiányát: nincs olyan hős, mely körül az egész szervesen kikristályosodhatna és Frédéric központi helyzete dacára oly kicsiny, hogy őt is csak bolygónak érezzük, amelyet mint a többi alakot vala-